

УДК 619:636.7:

DOI: 10.31073/vet_biotech36-08

КАТЮХА С.М., канд. вет. наук, ст. наук. сп., e-mail: kattyuha.71@ukr.net*Дослідна станція епізоотології Інституту ветеринарної медицини НААН***МАГРЕЛО Н.В.**, e-mail: nadijamagrelo@gmail.com,**СУС Г.В.**, e-mail: halynasus@ukr.net,**ВУС У.М.**, e-mail: ulyanavus@gmail.com*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*

АНАЛІЗ РОЗПОДІЛЕННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ У СОБАК І КОТІВ ЗА ВІКОМ

Проведено аналіз щодо частоти захворювань у собак і котів за віковими категоріями з патологією різних систем органів. Установлено, що коти і пси у віці від 1 до 10 років у найменшій мірі страждають від прояву хвороб. Майже половина тварин цього віку при огляді була віднесена до здорової групи. До систем, які найбільш страждають від вікових змін, у собак і котів відносяться: травна, видільна і репродуктивна. Патології травної системи виявлено у 20,4% обстежених тварин, видільної системи у 17,3% собак і котів, репродуктивної системи у 13,2% оглянутих тварин. У кожного десятого кота або собаки виявлено новоутворення різного ступеня зрілості, причому в більшій мірі пухлини вражали молочні залози. Патології імунної, дихальної, серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату у геріатричних пацієнтів зустрічаються значно рідше і часто незалежно від віку тварини. У свою чергу захворювання серцево-судинної системи та опорно-рухового апарату найбільш характерні для самців.

Ключові слова: собаки, коти, вік, патології, системи органів.

Вступ. Розвиток ветеринарної медицини дрібних домашніх тварин в Україні почалося порівняно нещодавно. Ще 30–40 років тому в більшості людей навіть думки не було про інвестиції в лікування домашніх вихованців. Лікували продуктивних і господарсько-корисних тварин. І якщо собак ще можна було віднести до цієї групи, коти у цю категорію не потрапляли.

На сьогодні серед міських жителів відзначається підвищена зацікавленість утримання тварин у домашніх умовах [1]. При цьому, коли людина заводить собі домашнього улюбленця, вона повністю бере на себе відповідальність за його майбутнє. І це стосується не лише годівлі і регулярних прогулянок, але й лікування та профілактики різних захворювань [2–4].

Кожен власник собак чи котів знайомий з нестабільністю свого вихованця: спокій і сонливість періодично змінюються високою активністю, а помірність у годівлі – посиленням апетитом. Іноді це відбувається з природних

причин, а іноді може говорити про наявність в улюбленця порушень роботи організму.

Ознаки всіх захворювань можна розділити на специфічні і неспецифічні [5–7]. Неспецифічні ознаки проявляються поганим станом тварини в цілому і в різному ступені спостерігаються практично при всіх патологіях. До них відносяться: підвищення температури тіла (вище 39°C), зниження апетиту, апатія, зменшення соціальної активності. Специфічні ознаки захворювань прямо вказують на область можливої проблеми.

Мета роботи. Вивчити прояви патологічних змін у собак і котів за віковою категорією та виявити системи організму, які найбільш страждають у процесі геронтогенезу.

Матеріали і методи досліджень. Науково-дослідна робота виконана в діагностичній лабораторії і ветеринарній клініці Дослідній станції епізоотології ІВМ НААН міста Рівне. За піврічний період 2019–2020 рр. було обстежено 490 собак і кішок у віці від 1 року (включно) і старше, в тому числі 138 кішок, 108 котів, 139 сук, 105 псів. Тварин класифікували за віковою категорією, починаючи з 1 року і старше, де визначали стан здоров'я пацієнтів, у залежності від виду і статі тварини, виявляли системи організму, які найбільш страждають в процесі геронтогенезу. Кожна статеві видова група була розділена на 3 умовні категорії – вікову групу I (від 1 до 5 років включно), вікову групу II (від 6 до 10 років включно), вікову групу III (від 11 років і старше).

Для постановки діагнозу використовували спеціальні методи дослідження: ультразвукові, рентгенологічні та гістологічні, гематологічні та біохімічні дослідження крові, клінічний аналіз сечі, імуноферментний аналіз сироватки крові, мікроскопія мазків крові, осаду сечі і зіскрібків шкіри, отоскопія, ларингоскопія і діагностична пункція.

Результати досліджень та їх обговорення. Собаки та коти загалом становили в середньому 96% від кількості тварин, власники яких звернулися по допомогу до ветеринарних спеціалістів. Усі собаки і коти старше 1 року, які поступили в клініку були розділені на три великі групи, в залежності від причини звернення: здорові і хворі. Співвідношення числа пацієнтів з патологіями до загального числа, що поступили відображено в таблиці 1.

Встановлено, що найчисленнішою, а також здорової групою тварин є кішки, серед яких у віці 1–5 років без патологій виявилось 21,1% тварин і 22,2% тварин старше 11 років. Найвищий показник патологій у сук (94,1%) виявлено у другій групі тварин. Ці дані пов'язані з високою частотою виникнення піометритів. У псів і котів також виявляли значні відхилення у стані здоров'я. Так, у віковій групі 1–5 років патології виявлені у 65,6% псів і 69,2% котів,

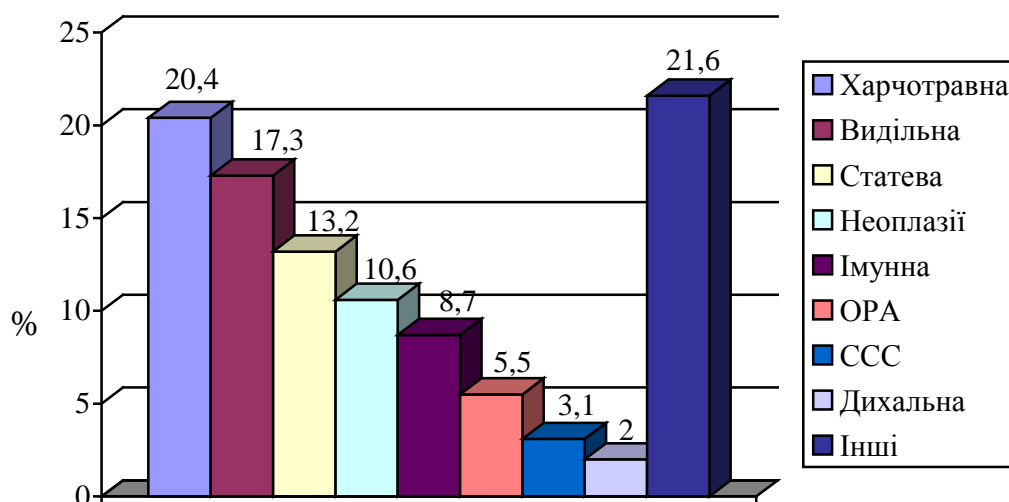
у 7–11 років – 54,4% і 49%, відповідно. У псів і котів старше 11 років відхилення зустрічалися набагато частіше і склали по 93%.

Таблиця 1

Співвідношення здорових і хворих собак та кішок при надходженні в клініку

Вид та стать тварини	Тварини у віці 1–5 років			Тварини у віці 6–10 років			Тварини старше 11 років		
	Всього особин	Із них з патологіями		Всього особин	Із них з патологіями		Всього особин	Із них з патологіями	
		особин	%		особин	%		особин	%
Кішки	38	30	78,9	64	57	89,1	36	28	77,8
Коти	26	18	69,2	53	26	49	29	27	93,1
Суки	54	48	88,9	68	64	94,1	17	13	76,5
Пси	32	21	65,6	57	31	54,4	16	15	93,7

Тварини, які надійшли з патологіями піддавалися спеціальним методам діагностики, в результаті чого були розподілені на групи в залежності від локалізації або етіології проблеми (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл патологій у котів і собак залежно від локалізації та етіології проблеми.

Аналізуючи отримані результати, ми з'ясували, що в найбільшій мірі вікові зміни відображалися на роботі травної, видільної та репродуктивної систем органів.

До захворювань травної системи схильні тварини всіх статевих вікових груп. Особливо часто зустрічається тріада (панкреатит, гепатит, холецистит), ліпідоз печінки, цироз печінки, гепатолієнальний синдром, гастроентерити і ентероколіти різної етіології. Однак частіше подібні патології реєструються у

кішок і котів, які страждають надмірною вагою (38 випадків), що обмежені у вигульних моціонах та з різкими коливаннями харчової цінності раціону, особливо по жиру. У 15 випадків з 45 були зареєстровані стоматологічні проблеми, основна частина яких представлена зубним каменем, який в особливо запущених випадках провокував розвиток пародонтозу. До відкладень зубного каменю більш схильні суки і пси дрібних порід, а також коти і кішки різного віку. Значно рідше дана патологія зустрічається у собак великих порід.

В органах видільної системи також виявляли серйозні відхилення від норми, що спостерігаються в процесі життєдіяльності. Найбільш поширеною патологією, зареєстрованою у котів і собак старше 2–3 років, був уролітіаз. До даного захворювання найбільш схильні коти першої вікової групи, як правило, уролітіаз супроводжувався ожирінням різного ступеня тяжкості. Також уролітіаз зустрічався у псів. Поодинокі випадки сечокам'яної хвороби відзначені у кішок і сук, які також мали надлишкову вагу. У тварин старшої вікової групи частіше також реєстрували хронічну ниркову недостатність (ХНН), до якої схильні як коти, так і кішки.

У тварин з патологіями органів репродуктивної системи відзначено 44 пацієнта: 16 в першій віковій, 21 в другій віковій і 7 у третій віковій групах. Найчастіше дана патологія виникала у сук 6–10 років (14 випадків), у яких у переважній кількості звернень виявляються ендометрити і піометрити. Зареєстровано також кілька випадків венеричної саркоми і патологічних пологів.

Частою проблемою є неоплазії. Дана патологія була зареєстрована у 28 тварин, з яких такі випадки не зареєстровані у першій віковій категорії, 16 – у другій віковій категорії, переважно собак, і 12 у третій віковій групі. Домінуюче становище серед новоутворень у сук і кішок обох вікових груп займають пухлини молочної залози як доброякісні, так і злоякісні, а також папіломи, які характерні в основному для сук і псів.

Патології імунної системи в основному були представлені алергічними реакціями, при цьому статеві вікових закономірностей виявлено не було. Майже всі випадки реєстрували у тварин першої вікової групи.

Захворювання опорно-рухового апарату (ОРА) зустрічалися нечасто: всього 11 випадків, 5 з яких припали на псів 7–11 років. Найпоширенішими причинами звернення стали: остеоартрити, остеопороз, переломи і удари різної локалізації.

Однією з найбільш рідкісних причин звернень були патології серцево-судинної системи (ССС) (8 випадків). Можливо, це пов'язано з недостатністю поширеності специфічної діагностики даних захворювань у місті Рівне на ранніх етапах дегенеративних змін. Лідерами по захворюваності стали коти всіх

вікових груп (6 випадків) переважно з надмірною вагою, у яких за допомогою ультразвукового дослідження серця було діагностовано ділатаційну (ДКМП) і гіпертрофічну кардіоміопатію (ГКМП). З причини незначної кількості пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи складно зробити об'єктивні висновки про закономірності поширення захворювань.

У тварин усіх вікових груп виявлені проблеми органів дихання, всього 8 випадків, причому 4 з них зареєстровані у котів усіх вікових груп переважно з надмірною вагою. Основними респіраторними захворюваннями були ларинготрахеїти.

Серед інших причин, що спричиняли відхилення у пацієнтів усіх вікових груп, виявляли хірургічну патологію, вірусні інфекції, паразитози та інші неспецифічні за віком проблеми.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті виконаних досліджень виявлені системи організму, які найбільш страждають у процесі геронтогенезу, серед них травна, видільна і репродуктивна. Так, патології травної системи виявлено у 20,4% обстежених тварин, видільної системи у 17,3% собак і котів, репродуктивної системи у 13,2% оглянутих тварин. У кожного десятого собаки або кота виявлено новоутворення (12,4%), причому в більшій мірі пухлини вражали молочні залози. Патології імунної, дихальної, серцево-судинної системи опорно-рухового апарату зустрічаються у геріатричних пацієнтів значно рідше і часто не залежать від віку тварини. У свою чергу захворювання серцево-судинної системи і опорно-рухового апарату найбільш характерні для самців.

Подальші дослідження будуть спрямовані на поглиблене вивчення причин виникнення найбільш поширених патологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Джексон М.Л. Ветеринарная клиническая патология: введение в курс / М.Л. Джексон; пер. с англ. Т. Лисициной. – М.: Аквариум-принт, 2009. – 383 с.
2. Борисевич В.Б. Болезни собак и кошек / В.Б. Борисевич, В.Ф. Галат, Г.Н. Калиновский [и др.]; под ред. А.И. Мазуркевич. – К.: Урожай, 1997. – 427 с.
3. Липницкий С.С. Справочник по болезням домашних и экзотических животных / С.С. Липницкий, В.Ф. Литвинов, В.В. Шимко [и др.]. – Мн.: Ураджай, 1996. – 447 с.
4. Нефрология и урология собак и кошек: пер. с англ / ред. Д. Эллиот, Г. Гроер. – 2-е изд. – М.: «Аквариум Принт», 2014. – 352 с.
5. Паршин А.А. Хирургические операции у собак и кошек / А.А. Паршин, В.А. Соболев, В.А. Созанов. – М.: «Аквариум-ЛТД». – 1999. – 232 с.
6. Шабанов А.М. Ультразвуковая диагностика внутренних болезней мелких домашних животных / А.М. Шабанов, А.И. Зорина, А.А. Ткачев [и др.]. – М.: КолосС, 2005. – 138 с.
7. Симпсон Д.В. Клиническое питание собак и кошек / Д.В. Симпсон, Р.С. Андерсон, П.Дж. Маркуелл; пер. с англ. Е. Махиянов. – М.: «Аквариум-ЛТД», 2000. – 256 с.

АНАЛИЗ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ЗАБОЛЕВАНИЙ У СОБАК И КОШЕК ПО ВОЗРАСТУ / Катюха С.Н., Маррело Н.В., Сус Г.В., Вус У.М.

Проведен анализ по частоте заболеваний у собак и кошек по возрастным категориям с патологией различных систем органов. Установлено, что коты и собаки в возрасте от 1 до 10 лет в меньшей степени страдают от проявления болезней. Практически половина животных этого возраста при осмотре была отнесена к здоровой группе. К системам органов, которые наиболее страдают от возрастных изменений, у собак и кошек относятся: пищеварительная, выделительная и репродуктивная. Установлено, что патологии пищеварительной системы обнаружено у 20,4% обследованных животных, выделительной системы в 17,3% собак и кошек, репродуктивной системы у 13,2% осмотренных животных. У каждого десятого кота или собаки обнаружено новообразование разной степени зрелости, причем в большей степени опухоли поражали молочные железы. Патологии иммунной, дыхательной, сердечно-сосудистой системы, опорно-двигательного аппарата встречаются у гериатрических пациентов значительно реже и часто независимо от возраста животного. В свою очередь заболевания сердечно-сосудистой системы и опорно-двигательного аппарата наиболее характерны для самцов.

Ключевые слова: собаки, кошки, возраст, патологии, системы органов.

ANALYSIS OF DISTRIBUTION OF DISEASES IN DOGS AND CATS BY AGE / Katyukha S.M., Magrelo N.V., Sus G.V., Vus U.M.

Introduction. In the available literature, there are few statistics on the incidence of various etiologies in dogs and cats. Most manuals and directories indicate the incidence of a particular disease, not the pathology group. In this regard, there is a need to establish the nature of the spread of various pathologies of organ systems in pets.

The goal of the work. To study the manifestations of age-related changes in dogs and cats and identify the body systems suffering most in the process of gerontogenesis.

Materials and methods. Animals were classified by age from 1 year and older, considering their health species and sex determining the systems of the organism suffering most in the process of gerontogenesis. Each species, sex group was divided into 3 conditional categories – age group I (from 1 to 5 years), age group II (from 6 to 10 years), and age group III (from 11 years and older).

Results of research and discussion. All dogs and cats older than 1 year were divided into large groups, depending on the reason for treatment: healthy and sick. Analyzing the results, we found that the age-related changes were mostly associated with the digestive, excretory and reproductive systems of organs. All age, sex groups of animals are prone to diseases of the digestive system. The excretory system also showed serious deviations from the norm observed in the process of life. Pathologies of the immune system were represented mainly by allergic reactions, however, sex, age patterns were not revealed. Musculoskeletal disorders have been uncommon. One of the rarest causes was pathology of the cardiovascular system.

Conclusions and prospects for further research. Research results revealed the systems suffering most in the process of gerontogenesis, among them digestive, excretory and reproductive ones. Thus, pathologies of the digestive system were detected in 20.4% of the examined animals, the

excretory system in 17.3% of dogs and cats, the reproductive system in 13.2%. Pathologies of the immune, respiratory, cardiovascular and musculoskeletal system occur in geriatric patients much less often and do not depend on the age of the animal.

Further research will focus on an in-depth study of the causes of the most common pathologies.

Keywords: dogs, cats, age, pathologies, systems of organ.

REFERENCES

1. Jackson, M.L. (2009). *Veterynarnaja klinicheskaja patologija : vvedenie v kurs [Veterinary clinical pathology: course introduction]*. (T. Lisitsina, Trans). Moscow: Aquarium-Prynt [in Russian].
2. Borisevich, V.B., Galat, V.F., Kalinovsky, G.N., et al. (1997). *Bolezny sobak i koshek [Diseases of dogs and cats]*. A.I. Mazurkevich (Ed.). Kyiv: Urozhaj [in Ukrainian].
3. Lipnitsky, S.S., Litvinov, V.F., Shimko, V.V., et al. (1996). *Spravochnik po boleznyam domashnih i jekzoticheskikh zhyvotnyh [Handbook of diseases of domestic and exotic animals]*. Minsk: Uradzhaj [in Belarusian].
4. Parshin, A.A., Sobolev, V.A., & Sozanov, V.A. (1999). *Hirurgicheskie operacii u sobak i koshek [Surgical operations in dogs and cats]*. Moscow: Aquarium-LTD [in Russian].
5. Elliot, D., & Groer, G. (2014). *Nefrologija i urologija sobak i koshek. [Nephrology and urology of dogs and cats]*. (2d ed.). Moscow: Aquarium-Prynt [in Russian].
6. Shabanov, A.M., Zorina, A.I., Tkachev, A.A., et al. (2005). *Ultrazvukovaja diagnostika vnutrennih boleznej melkih domashnih zhyvotnyh [Ultrasound diagnosis of internal diseases of small pets]*. Moscow: KolosS [in Russian].
7. Simpson, D.V., Anderson, R.S., & Markwell, P.J. (2000). *Klinicheskoe pitanie sobak i koshek [Clinical nutrition of dogs and cats]*. (E. Makhyanova, Trans). Moscow: Aquarium-LTD [in Russian].